

Detailed Linguistic Analysis of an Indian Language text

03-02-2021

—

PHASE-1: IPA Transcription

anəntudʒi ko:rikə

pəʃ:u.və.də.lə.ni vik.rə.ma:r.ku.du tʃe.ʃ:u və.d:ə.ku ti.ri.geɫ:.i, tʃe.ʃ:u.paɪ
nun.tʃi ʃə.va:n.ni.din.tʃi bʰu.dʒa:nə.ve:su.ko.ni, ep:əʃila:ge: maʊnəŋga:
sməʃa:na:nike:si nədəvəsə:ga:du.

əp:uɖu ʃəvəmlo:nɪ be:ta:luɖu, "ra:dʒa:, vidja:dikudivainə nuv:u,
bʰi:təgo:lpe: i: sməʃa:nəmlo: , niʃira:tri ve:ɫə in:i kəʃta:lənu
sa:histun:a:vəntʃe: nəm:əsəkʰjəm ka:kundə: vun:ədi. intəku: di:niki
ka:rəkulu, ni: mənʃtʃənə:n:i təmə sva:rdʰəm ko:səm
upəjo:ɡintʃukunʃun:ə kutsitə mənəskulal vundə:li. əla:nʃi va:ɫə vələlo:
tʃik:i, ka:rjəsə:dʰənə təvə:tə əvive:kəm kod:i: tənəme:lunu ku:ɖa:
məɾətʃinə ənətuɖəne: juvəkudʒi kəthə tʃebutə:nu, ʃrəmə telijəkundə:
vinu." antu: ila: tʃep:əsə:gæ:ɖu

pu:rvəm mənɖa:rəkəme: de:ʃa:n:i sətki:ruɖəne: ra:dʒu
pəripa:lintʃe:va:ɖu. virədʒɖu, sətəkərudi ok:əga:nok:ə koɖuku. ətəɖiki
ka:stə vəjəsura:ga:ne: ra:dʒu, ətəŋ:i go:biɭuɖəne: guruvu nəɖipe:
gurukula:niki pəmpintʃæ:ɖu.

gurukuləmlə: mət:əm pədɪmənɖi vidja:rdulundə:va:ru. va:rilo: ok:ə
anətuɖəne: vidja:rdi tɐp:ə migilinəva:rəndəru: , virədʒɖu
ra:dʒukuma:ruɖəne: bʰəjəbʰktuləto: kontʃam endəga: məsile:va:ru.
ajite: anantudu ma:tram modəʃi ro:dʒune: virədʒɖudini a:dəraŋga:
pələkərintʃi sne:jam kəlupukun:a:ɖu. ʃa:ntanga:, a:tmi:janga:
pravərtintʃe: anantudu virədʒɖudiki ku:ɖa: natʃaʃamto: va:ri sne:ham
dinədinə pravərdəma:nam ka:sa:ɡindi.

aite:, virədʒɖudilo: tənə ra:dʒəkuma:ruɖənən:ə ahənka:ra:niki
mu:rkʰtvəm ku:ɖa: to:du: ka:vəɖəmtə:, anəntudʒi mi:də ap:uɖəp:uɖu

adhika:rəm t̪ʃəla:jint̪ʃe:va:du. əjinəp:ətiki: anəntuɖu ko:pəm
tət̪ʃ:uko:kundə: virəd̪ʒudi pəʈa mitrəbʰa:va:n:i prədərʃint̪ʃe:va:du.

virəd̪ʒudiki guruvu t̪ʃep:e: pa:t̪ʰa:lu okəntəʈə tələkek:e:vi ka:du. aɪtə:
atəɖu guruvu dæg:ərə e:mi: ma:dəkə, ti:rikə səməja:l:o: anəntuɖini
ve:d̪h̪int̪ʃe:va:du. anəntudu e:ma:trəm visugu t̪ʃendakundə: pa:t̪ʰja:ʃəm
virəd̪ʒudiki gra:hməj:e:la: okətiki na:lugu sa:rlu bʰo:d̪int̪ʃe: va:du.

e: vidhənga: virəd̪ʒudu t̪ʃəduvulo: ka:stə t̪ʃurukutənəm
pund̪ʒuko:ga:ne:, guruvu go:biluɖu da:n:i gamənint̪ʃi, atəɖiki mərintə
pro:t̪sa:həd̪ʒənəkənga: vund̪əɖəm ko:səm, ədəpa:dəɖəpa:
prəʃnint̪ʃəʈəm pra:rəmbʰint̪ʃa:du. modəʈisa:ri guruvu prəs̪nint̪ʃəga:ne:
vired̪ʒudu, anəntuɖito:, "anənta:! e: ro:d̪ʒu guruvuga:ru nən:u
prəs̪nint̪ʃa:rənte:, a: ghənətə anta: ni:de:. ni: me:lu en:ət̪iki: mərt̪ʃipo:nu.
ne:nu ra:d̪ʒunəvəga:ne: nin:u na: prəd̪ʰa:nə məntrini t̪ʃe:sukunta:nu!"
an:a:du.

virəd̪ʒud̪i ma:t̪eku anəntuɖu t̪ʃa:la: santo:ʃint̪ʃa:du. go:biluɖu ku:da: a:
sangət̪i vini t̪ʃa:la: a:nendint̪ʃi, virəd̪ʒuɖini mərintəga: met̪ʃ:ukunʈu:,
"na:jəna:, məniʃini pəʃutvəm nunt̪ʃi ve:ru t̪ʃe:se: ut:əmə guɳa:l:o:
krutəgnətə okəʈi! nuv:u anəntuɖi pəʈlə t̪ʃa:la: uda:t̪:ənga:
prəvərtint̪ʃæ:vu. e: ro:d̪ʒu nuv:u t̪ʃe:sinə va:gd̪a:na:n:i kəl̪əlo: ku:da:
vismərint̪ʃəkundə: niləbeʈ:uko:" ani hitəvu pəl̪ikæ:du. virəd̪ʒudu
ala:ge:nən:ət̪:u t̪əla:d̪int̪ʃæ:du.

arte:, a: tərva:tə ďžərigindi ma:trəm ve:ru. ətədu krəme:pi: ťjaduvulo:
kontə ra:nistu:, na:na:tiki: ahənka:rəm penťjukoni, anəntuḍini nirlaǩjəm
ťje:jəḍəm pra:rəmb̌ȟinťjædu. ala: kontə ka:ləm gəḍiťji, id:əri
vidja:b̌hja:səm mugimpuku vaťf:e:na:tiki, virəďžuḍu tənə va:gda:na:n:i
pu:rtiga: mariťjinəflu andəriki: telisipo:jindi.

anəntuḍu gurukuləmlə: tənə vidja:b̌hja:səm mugijəga:ne:, guruvu
go:biluḍito:, "sva:mi:! na:kinka: vidja: truŋnə ti:rəle:du. təməru
anumətiste:, a:ra:vəli: pərvətə pa:da:lə vəd:ənə vun:ə
kriŋnəťjədruləva:ri gurukuləmlə: kon:e:lu vidja:b̌hja:səm ťjej:a:ləni
vundi. a: tərva:tə avəsəramənipiste:, virəďžuḍito: ətədu na:to: ťje:sinə
vigda:nəm gurinťji ma:ťla:dəta:nu." an:a:du.

go:biluḍu, anəntuḍu ko:rinə da:niki sənto:şənga:, "a: mēhəni:juḍi
dəg:ərə ŋiŋjərikəm ťje:se: pəripu:řnəmainə ərəhətə. ni:kundi. ve:l:ira:
na:jəna:, ŋub̌həšjə ŋi:ghrəm antu: a:ŋi:rveďinťji pəmpinťja:du.

a: tərva:tə, virəďžuḍu ku:ḍa: guru daǩŋnə ťjel:inťji, ra:ďžəďha:niki tirigi
ve:la:du. nem:əḍiga: a:ru səmvətsəra:lu gəḍiťjæ:ji. virəďžuḍiki
pəḷ:a:b̌ȟiše:kəm ďžərigindi. atədu ra:ďžəvutu:ne:, tənəku pu:rti:
anuku:lənga: prəvərtinťje: sup̌rəti:kudəne:va:ďini tənə
prəďha:nəsələha:da:ruḍiga: niŋəm̌inťjukun:a:du. pa:ləna:
vjəvəha:ra:l:o:, i: preďha:nə sələha:da:ru ma:ťə ve:dəva:ǩjənga:
ťjel:əḍəm pra:rəmb̌ȟinťjindi.

sup̌rəti:kuḍu, ra:ďža: kəlisi vinu:tnəpəripa:lənə pe:riḷə, pəripa:lənəlo:
anə:kə ma:rpulu:, nənskərəŋəlu: prəve:ŋəpəḷa:ru. induvəl:ə prəďžəlu

le:nipo:ni ajo:məja:vəsthəlo: pədi, təməku aʈuvənti durəvəsthə
 kəligintʃinə ra:dʒu pətlə ti:vəmainə əjɪʂtətə kənəbərətʃə sa:ga:ru. ide:
 u:tənga: tʃe:sukoni porugu ra:dʒu, virədʒuɖi ra:dʒjəmpaɪ
 dənɖet:a:lənukuntun:a:dəni gu:da:tʃa:ruləvəl:ə virədʒuɖiki telisindi.
 virədʒuɖu ka:stə kənga:rupədi, supṛete:kudini səmprədintʃæ:du.

supṛeti:kuɖu te:lig:a:, "bʰəjəm enduku, prəbʰu: mənəm hetʃ:uve:tənəm
 me:də mərintə məndini saɪnjəmlo: tʃe:rtʃukoni, mənəme: munduga:
 porugura:dʒu mi:də dənɖet:uda:m. a: ra:dʒjəm ku:da:
 mənəvəsəmaite:, təməri ki:rti pratʃʰəlu nəludifa:la: mərintə
 inuməɖista:ji!" ən:a:du.

"nuv:u tʃep:e:di:ɖi: tʃiʈikəlo: mugiste: pənika:du. mənə kʰədʒa:na:lo:
 antəga: nilvədəb:u le:dəni, ni:ku telijənida:?" ən:a:du.

da:niki supṛete:kuɖu nəv:i, "mənə kʰədʒa:na: nimpe:nduku, okə
 tirugule:ni upa:jəm a:lo:tʃintʃa:nu. jəkʃiɳifaɪləm gurintʃi mi:ku
 telusugəda:?" ən:a:du.

virədʒuɖiki jəkʃiɳi faɪləm gurintʃi telusu. mənda:rə de:fa:niki ut:əɾəpu
 tʃeləga:vun:ə ped:ə pərvətə:n:i jəkʃiɳi faɪləm ga: vərɳintʃi tʃebutə:ru. aL
 pərvətəm mi:dəvun:ə pra:tʃi:nə ʃiva:ləjəm mukʰəməɖəpəm dəg:əɾə,
 de:vəna:ga:rəlipilo: vun:ə okə ʃila: ʃa:sənəm vundi. andulo: , e: a:ləjəm
 mundun:ə ko:ne:ʈi mədʰjəbʰa:gəmlo: nirentərəm ve:gənga: tirige:suɖi
 okətun:ədi. məntṛəm təntṛə ʃa:stṛəgna:ni, sa:hiti:, nisva:rdʰə pəruɖu:
 əjinə juvəkuɖu, a: suɖilo: prəve:ʃintʃi ək:əɖə ədurej:e: jəkʃəma:jənu

ďʒəjintʃinətəjiteː, atədiki aʃtə sidʰuluː, nəvəniduluː ləbʰistaːji,
pəraːďʒitudarteː akːədinuntʃi nərəkə kaːpəmloːki toːjə bədutaːdu, ani
vunːədi.

suprəteːkuɖi maːtəloː adəntaː gurtu tətʃːukoni virəďʒuɖu bikːəmukhəm
veːsi, "jəkʃinjiː ʃaɪləm gurintʃi telisi eːm laːbʰəm? praːnaːləku tegintʃi, aː
koːneːťiloː duːkədəm naː vəlːə kaːdu!" anːaːdu.

aː ďʒəvaːbuku suprəteːkuɖu nəvːi, "akːədiki mimːəľni velːəməni
tʃepːədəm leːdu, prəbʰuː! anəntudəneː juvəkuɖokəɖu kotːəgaː mənə
raːďʒjaːniki vətʃaːdu. atəɖu aːraːvəľiː prəvətə praːntəmloːni kriʃŋə
tʃəndrudəneː gurutːəmuni vədːə məntərəm ʃaːstraːniː kuːlənkəʃəngaː
abʰjəsintʃaːdətə. itərə vidjəlu kuːɖaː atədiki kərətəlaːmələkaːleːnətə.
atəɖu mənə vətəkulə ʃreːʃti intə aːtidʰjəm pondæːru. aː anəntuɖu
gopːə saːhəsi aniː, enːə dəgːə neːsvaːrtəpərudəni prəďʒəlu
tʃeppːukuntunːaːru.

mənəm aː anəntuɖini pilipintʃi, raːďʒjə kʃeːməm koːsəm jəkʃinji ʃaɪliki
velːəməni aɖugudaːmu. nidʰulətəː tirigi vəsteː, atəɖi eʃːu bəngaːraːniː
bəhəmaːnəngaː istaːməni tʃebudaːm. eːməntaːru?" əni aɖigaːdu.

anəntuɖi peːru viňtuːneː ulikːi pəďinə virəďʒuɖu, okːə kʃəŋəm
aːloːtʃintʃi, suprəteːkuɖu tʃepːinə daːniki angiːkərintʃaːdu. mərukʃŋəmeː
anəntudiki kəburu velːindi.

anəntuḍu ra:ga:ne: viṛeḍḍuḍu ento: ab^hima:nənga: kuḥlə prəḥṇəlu
 ve:sa:ḍu. tərva:tə, jəkṣiṇijaḥla:n:i gurintḥi tḥep:inədənta: ḥrəd:əga: vin:ə
 anəntuḍu, " prəb^hu:! mənəm okəri gurintḥi okəriki kṣuṇ:ənga: telisinə
 vjəktuləm. mi: ko:rikə prəka:rəm ne:n:i jəkṣiṇijaḥla:niki təp:əkə
 veləta:nu," an:a:ḍu.

an:əma:tə prəka:rəm anəntuḍu oka:nokə sumuhu:rtā:nə
 jəkṣiṇijaḥla:niki vel:i məntṛəm ḍḗpintḥi ko:ne:ṭilo: diga:ḍu.

anəntuḍiṭo: ba:tə: vel:i, ko:ne:ṭi oḍ:une: ku:rtḥun:ə viṛeḍḍuḍiki, tḥa:la:
 se:pu gəḍiṭḥinə tərva:tə, anəntuḍu reṭ:impu te:ḍḗs:uto: prəka:ḥistu:,
 ko:ne:ṭi nuntḥi bəjəṭikira:vəḍəm kənipintḥindi. atəḍu ventəne: anəntuḍi
 səg:ərəku vel:i tḥej:i pəṭ:ukuntū: a:trutaḡa:, "anənta:! nid^hi dorikinda:,
 e:di:?" anṭu: prəḥnintḥa:ḍu.

anəntuḍu məndəha:səm tḥe:si, "rəndi:, tḥu:pista:nu, mi:kela:nṭi
 prəma:dəm kələgəḍu!" ani viṛeḍḍuḍi tḥej:i pəṭ:ukoni məḥi: ko:ne:ṭilo:
 diga:ḍu. da:ni aṭ:əḍugunə su:rjəkireṇa:la: prəka:ḥistun:ə nəvə rətna:lə
 guṭ:əlu kənipintḥa:ji. viṛeḍḍuḍu məntṛəm muḍḍuḍila: ajipo:ja:ḍu. ap:uḍu
 anəntuḍu prəḡa:ntənga: , " prəb^hu:! ne:nu sa:dintḥinə e: amu:ljəmainə
 nidinikṣe:pa:lni, me: ko:rikə prəka:rəm ra:ḍḗjəkṣe:məmkə:səm
 vinijo:gintḥe:nduku, e: kṣəṇəme: me: pərentḥe:sta:nu. ajite: di:niki
 prətip^hələnga:, mi: nuntḥi na:ku ka:vələsindi bəṇḡa:rəm ma:trəm
 ka:ḍu!" an:a:ḍu.

a: ma:təku viṛeḍḍuḍu tḥa: tḥa:la: a:ṭḥərjəpo:tu:, " məre:mi ka:va:li?" ani
 prəḥnintḥa:ḍu? mi:ru pu:rṇəm gurukuləmlə: tḥe:sinə va:gda:nəm

prēka:rēm, nən:u mi: prēda:na:ma:tjuḍiga: nijəmintʃukondi. ade: na:ku ka:vələsindi!" an:a:du anəntuḍu gəmbʰi:rənga:.

virədʒuḍu a: ma:tə vintu:ne: kod:i kʃəŋa:lu no:tima:tə ra:ni va:dila: vundipo:ji, tərva:tə ka:l:ə ni:l:u pe:tukuni vəŋgi anəntuḍi pa:da:lu sprəʃintʃi, "məha:nubʰa:va: nuv:u sa:ma:njə ma:nəvuḍivi ka:vu. i: kʃəŋəm nuntʃi: nuv:e: na: prədʰa:nə məntrivi! ni: anugnə le:nide: ne:nikə u:piri sa:təm pi:ltʃənu!" an:a:du.

be:ta:lūḍu i: kədʰə tʃep:i, "ra:dʒa:, nidʰi səmpa:dənəlo:, virədʒuḍi sva:rdʰəm te:tə tel:əməvutu:ne: vundi. e:tə:tʃi ento: vidja:dʰikuḍu:, sa:həsi: ajiṇə anəntuḍi prəvərtəne: avive:kənga: kənəbəḍutun:ədi. atəḍu nisva:rdʰə pəruḍainə pəkʃəmlo: nidʰulni virədʒuḍuki ap:əgintʃi prətiphələm e:mi: a:ʃintʃəkundə: ve:tipo:va:li. le:da: sa:dintʃiṇə nidʰul:o: kontə ti:suko:va:li. adi: ga:kə idi: ga:ke, virədʒuḍu kəpəti, etəḍu tʃe:se: va:gda:na:ləku viluvələ:dəni erigi, məntri pədəvi ko:rədəm a:məna: vignətə ənipintʃu kunṭunda:? i: sənde:ha:ləku səma:dʰa:nəm telisi ku:da: tʃep:əkə po:ja:va:, ni: tələ pəgili po:tundi!" an:a:du.

da:niki vikrəma:rkūḍu, "anəntuḍu modəti nuntʃi: ra:dʒəkʃə:ma:n:i ko:rinə nisva:rdʰəpəruḍu. anduke: atəḍu, bʰa:vi məha:ra:dʒainə virədʒuḍiki gurukuləmlə: təginə səha:jəm tʃe:ʃa:ḍu. virədʒuḍu kəpəti, sva:rdʰə pəruḍu ka:vətʃ:u. ka:ni, əp:əti pəristʰitul:o:, prədʒələ vjətire:kətə, khədʒa:na:lo: da:nəm le:kəpo:vədəm, porugura:dʒu dəndə ja:trə bʰəjəm, pa:ləna: vjəvəha:ra:l:o: suprəti:kuḍi la:nṭi alpəgnuḍi sələha:lu vi:tən:iṭi ka:rəŋənga: de:sərekʃəŋəku tənəla:nṭi va:ḍi avəsərəm un:ədən:ə gət:i nəm:əkəm to:ne:, anəntuḍu məntri pədəvəni ko:ra:ḍu. idi atəḍi de:səbʰa:ktini, ra:dʒəki:jə pərigna:ta:n:i tʃa:ti tʃebutundi. idi gop:ə vive:kəm. avive:kəm anṭu: indulo: e: ma:trəm le:du!" an:a:du.

ra:ḍʒuku i: vidhəŋga: maʊnəbhəŋgəŋ kələga:ne:, be:ta:luḍu ʃəvənto:
səha: ma:jəmaɪ, məɭi: tirigi tʃet:ek:a:du.

PHASE-2:Phonological Inferences

(Phonological processes are tagged in the next phase.)

Pə:t̪u.və.də.lə.ni vik.rə.maɪr.ku.du tʃe:t̪u və.d̪ə.ku ti.ri.ge.ɭi, tʃe:t̪u.paɪ
nun.tʃi ʃə.va:n̪i.din.tʃi b̪u.d̪ʒa:nə.ve:su.ko.ni, e.p̪ə.t̪i.la:ge:
maɣ.nən.ga: smə.ʃa:n̪a:ni.ke:si nə.də.və.sa:ɡæ:du.
ə.p̪u.du ʃə.vəm.lo:n̪i be:ta:luḍu, "ra:ḍʒa:, vid.ja:di.ku.di.vaɪ.nə
nu.v̪u, b̪i:t̪ə.goɭ.peɪ i: smə.ʃa:n̪əm.lo: , ni.ʃi.ra:tri ve:ɭə i:n̪i
kəʃ.ta:lə.nu sa:his.tu.n̪a:vən.t̪e: nə.m̪ə.səkʰ.jəm ka:kun.d̪a:
vun̪.ədi. in.t̪ə.ku: di:n̪i.ki ka:r̪ə.ku.lu, ni: mən̪.tʃi.t̪ə.na:n̪i t̪ə.m̪ə
sva:r̪.d̪həm ko:səm u.p̪ə.jo:ɡin.tʃu.kun.t̪u.n̪ə kut.si.t̪ə m̪ə.n̪ə.sku.laɪ.
vun̪.d̪a:li. ə.la:n̪.t̪i va:ɭə v̪ə.l̪ə.lo: tʃi.ki, ka:r̪.jə.sa:d̪h̪ə.nə t̪ər.va:t̪ə
ə.vi.ve:kəm ko.d̪i: t̪ə.n̪ə.me:lu.nu ku:d̪a: m̪ə.r̪ə.tʃi.n̪ə a.n̪ən.tu.d̪ə.ne:
ju.v̪ə.ku.di k̪ə.th̪ə tʃe.bu.ta:nu, ʃr̪ə.m̪ə te.li.j̪ə.kun.d̪a: vi.nu." an̪.tu: i.la:
tʃe.p̪ə.sa:ɡæ:du.

pu:r̪.vəm mən̪.da:r̪ə.kə.me:Ḍ de:ʃa:n̪i s̪ət.ki:ru.d̪ə.ne: ra:ḍʒu
p̪ə.ri.pa:lin̪.tʃe:va:du. vi.r̪ə.ḍʒu.du, s̪ət.k̪ə.ru.di o.k̪ə.ɡa:n̪o.k̪ə.
ko.du.ku. ə.t̪ə.d̪i.ki ka:s̪.t̪ə v̪ə.j̪ə.su.ra:ɡa:ne: ra:ḍʒu, ə.t̪ə.ŋi
go:bi.lu.d̪ə.ne: ɡu.ru.vu nə.d̪i.pe: ɡu.ru.ku.la:n̪i.ki p̪əm.pin̪.tʃæ:du.
ɡu.ru.ku.l̪əm.lo: mo:t̪əm p̪ə.di.mən̪.di vid.ja:r̪.du.lun̪.d̪e:va:ru. va:ri.lo:
o.k̪ə a.n̪ən.tu.d̪ə.ne: vid.ja:r̪.di t̪ə.p̪ə mi.ɡi.li.n̪ə.va:r̪ən̪.d̪ə.ru: ,
vi.r̪ə.ḍʒu.du ra:ḍʒu.ku.ma:ru.d̪ə.ne: b̪h̪ə.j̪ə.b̪h̪ək̪.tu.l̪ə.to: kon̪.tʃam

e.dən.ga: mə.si.le: va: ru. a.ji.te: a.nan.tu.du ma:t.ram mo.də.ti
 ro: ďzu.ne: vi.rə.ďzu.di.ni a:də.ran.ga: pə.lə.kə.rin.ťji sne: ham
 kə.lu.pu.ku.na: du. ja:n.tən.ga:, a:t.mi.jən.ga: prə.vər.tin.ťje:
 a.nən.tu.du vi.rə.ďzu.di.ki ku: da: na.ťf:ə.təm.to: va: ri sne: ham
 di.nə.di.nə pra.vər.də.ma: nam ka: sa: gin.di.

a: te:, vi.rə.ďzu.di.lo: tə.nu ra: ďzə.ku.ma: ru.də.nə.nə
 a.hən.ka: ra: ni.ki mu:r.khət.vəm ku: da: to: du: ka: və.dəm.to:,
 a.nən.tu.ďi mi: də a.p:u.də.p:u.du a.ďhi.ka: rəm ťfə.la: jin.ťje: va: du.
 ə.ji.nə.p:ə.ti.ki: a.nən.tu.du ko: pəm te.ťf:u.ko: kun.da: vi.rə.ďzu.di
 pə.ť.la mit.rə.b̌ha: va: ni prə.dər.jin.ťje: va: du.

vi.rə.ďzu.di.ki gu.ru.vu ťje.p:ə: pa: ťha: lu o.kən.tə.tə tə.lə.ke.k: e: vi
 ka: du. a: te: a.tə.du gu.ru.vu də.g:ə.rə e: mi: ma: ďə.kə, ti: ri.kə
 sə.mə.ja: l: o: a.nən.tu.ďi.ni ve: ďhin.ťje: va: du. a.nən.tu.du e: ma:t.rəm
 vi.su.gu ťjen.da.kun.da: pa: ťja: fəm vi.rə.ďzu.di.ki gra:h.mə.j: e: la:
 o.kə.ti.ki na: lu.gu sa: r.lu b̌ho: din.ťje: va: du.

e: vi.dhən.ga: vi.rə.ďzu.du ťfə.du.vu.lo: ka: s.tə ťfu.ru.ku.tə.nəm
 pun.ďzu.ko: ga: ne:, gu.ru.vu go: bi.lu.du da: ni ga.mə.nin.ťji, a.tə.ďi.ki
 mə.rin.tə pro:t.sa: hə.ďzə.nə.kən.ga: vun.ďə.dəm ko: səm,
 ə.də.pa: ďə.də.pa: prəf.nin.ťfə.təm pra: rəm.b̌hin.ťja: du. mo.də.ti.sa: ri
 gu.ru.vu prəs.nin.ťfə.ga: ne: vi.rə.ďzu.du, a.nən.tu.ďi.to:, "a.nən.ta: ! e:
 ro: ďzu gu.ru.vu.ga: ru nə.n: u prəs.nin.ťja: rən.ťe:, a: ghə.nə.tə an.ta:
 ni: de: ni: me: lu e.n: ə.ťi.ki: mər.ťji.po: nu. ne: nu ra: ďzu.nə.və.ga: ne:
 ni: n: u na: prə.ďha: nə mən.tri.ni ťje: su.kun.ta: nu!" a.n: a: du.

vi.rə.dʒu.di ma:t.ku a.nən.tu.du tʃa:la: san.to:ʃin.tʃa:du. go:bi.lu.du
 ku:da: a: san.gə.ti vi.ni tʃa:la: a:nən.din.tʃi, vi.rə.dʒu.di.ni mə.rin.tə.ga:
 me.tʃu.kun.tu:, "na:jə.na:, mə.ni.ʃi.ni pə.ʃut.vəm nun.tʃi ve:ru tʃe:se:
 u:t.ə.mə gu.ɲa:l.o: kru.təg.nə.tə o.kə.ʃi! nu.v:u a.nən.tu.du pət.lə tʃa:la:
 u.da:t.tən.ga: prə.vər.tin.tʃæ:vʊ. e: ro:dʒu nu.v:u tʃe:si.nə
 va:g.da:na:n.ti kə.lə.lo: ku:da: vis.mə.rin.tʃə.kun.da: ni.lə.be.tu.ko:"
 a.ni hi.tə.vu pə.li.kæ:du. vi.rə.dʒu.du a.la:ge:nə.nə.tu
 tə.la:qin.tʃæ:du.

a:te:, a: tər.va:tə dʒə.ri.gin.di ma:t.rəm ve:ru. ə.tə.du krə.me:pi:
 tʃa.du.vu.lo: kon.tə ra:ɲis.tu:, na:na:ʃi.ki: a.hən.ka:rəm pen.tʃu.ko.ni,
 a.nən.tu.du.ni nir.lak.ʃəm tʃe:jə.dəm pra:rəm.bʰin.tʃæ:du. a.la: kon.tə
 ka:ləm gə.di.tʃi, i.d.ə.ri vid.ja:bʰja:səm mu.gim.pu.ku va.tʃe:na:ʃi.ki,
 vi.rə.dʒu.du tə.nə va:g.da:na:n.ti pu:r.ti.ga: mar.i.tʃi.nə.tʃlu an.də.ri.ki:
 te.li.si.po:ʃin.di.

a.nən.tu.du gu.ru.ku.ləm.lo: tə.nə vi.dja:bʰja:səm mu.gi.jə.ga:ne:,
 gu.ru.vu go:bi.lu.du.to:, "sva:mi: na:kin.ka: vi.dja: truʃ.ɲə ti:rə.le:du.
 tə.mə.ru a.nu.mə.tis.te:, a:ra:və.ʃi: pə.rvə.tə pa:da:lə vəd.ə.nə
 vu.nə krɪʃ.ɲə.tʃən.dru.lə.va:ri gu.ru.ku.ləm.lo: ko.nə:ʃu
 vi.dja:bʰja:səm tʃe:ja:lə.ni vun.di. a: tər.va:tə
 a.və.sə.rə.mə.ni.pis.te:, vi.rə.dʒu.du.to: ə.tə.du na:to: tʃe:si.nə
 vig.da:nəm gu.rin.tʃi ma:t.la:də.ta:nu." a.na:du.

go:bi.lu.du, a.nən.tu.du ko:ri.nə da:ni.ki sən.to:ʃən.ga:, "a:
 mə.hə.ni:ju.du də.gə.rə ʃɪʃ.jə.ri.kəm tʃe:se: pə.ri.pu:r.ɲə.ma:nə

ə.rə.hə.tə. ni:kun.di. ve:ʃi.ra: na:jə.na:, ju.bʰəs.jə ʃi:ɡʰ.rəm an.tu:
a:ʃi:r.və.din.tʃi pəm.pin.tʃa:du.

a: tər.va:tə, vi.rə.dʒu.du ku:da: gu.ru dak.ʃi.ŋə tʃe.l.in.tʃi,
ra:dʒə.dʰa:ni.ki ti.ri.gi ve:ʃa:du. ne.mə.di.ga: a:ru səm.vət.sə.ra:lu
gə.di.tʃæ:ji. vi.rə.dʒu.dʒi.ki pə:ʃa:bʰi.ʃe:kəm dʒə.ri.gin.di. a.tə.du
ra:dʒə.vu.tu:ne:, tənə.ku pu:r.ti: a.nu.ku:lən.ga: prə.vər.tin.tʃe:
su.prə.ti:ku.də.ne:va:di.ni tənə prə.dʰa:nə.sə.lə.ha:da:ru.dʒi.ga:
ni.jə.min.tʃu.ku.na:du. pa:lə.na: vjə.və.ha:ra:l.o:, i: prə.dʰa:nə
sə.lə.ha:da:ru ma:tə ve:də.va:k.jən.ga: tʃe.l.ə.dəm
pra:rəm.bʰin.tʃin.di.

su.prə.ti:ku.du, ra:dʒa: kə.li.si vi.nu:t.nə.pə.ri.pa:lə.nə pe:ri.tə,
pə.ri.pa:lə.nə.lo: a.ne:kə ma:r.pu.lu:, sən.skə.rə.ŋə.lu:
prə.ve:ʃə.pe:ʃa:ru. in.du.və:l.ə prə.dʒə.lu le:ni.po:ni
a.jo:mə.ja:və.stʰə.lo: pə.dʒi, təmə.ku a.tu.vən.ti du.rə.vəs.thə
kə.li.gin.tʃi.nə ra:dʒu pəʃ.lə ti:vrə.maɪ.nə ə.jiʃ.tə.tə kənə.bə.rə.tʃə
sa:ga:ru. i.de: u:tən.ga: tʃe:su.ko.ni po.ru.gu ra:dʒu, vi.rə.dʒu.dʒi
ra:dʒjəm.paɪ dən.de:t.a:lə.nu.kun.tu.na:də.ni gu:da:tʃa:ru.lə.və:l.ə
vi.rə.dʒu.dʒi.ki te.li.sin.di. vi.rə.dʒu.du ka:s.tə kən.ga:ru.pə.dʒi,
su.prə.te:ku.di.ni səm.prə.din.tʃæ:du.

su.prə.ti:ku.du te:li.g'a:, "bʰə.jəm en.du.ku, prə.bʰu: mənəm
he.tʃu.ve:tə.nəm me:də mə.rin.tə mən.di.ni sain.jəm.lo: tʃe:r.tʃu.ko.ni,
mə.nə.me: mun.du.ga: po.ru.gu.ra:dʒu mi:də dən.de:t.u.da:m. a:
ra:dʒjəm ku:da: mə.nə.və.sə.maɪ.te:, təməri ki:r.ti pra.tiʃ.thə.lu
nə.lu.di.ʃa:la: mə.rin.tə i.nu.mə.dʒis.ta:ji!" ə.na:du.

"nu.v:u tʃe.p:ɛ:di:qi: tʃi.ti.kə.lo: mu.gis.te: pə.ni.kə:du. mə.nə
kʰə.dʒa:na:lo: an.tə.ga: nil.və.də.b:u le:də.ni, ni:ku te.li.jə.ni.da:?"
ə.n:a:du.

da:ni.ki su.prə.te:ku.du nə.v:i, "mə.nə kʰə.dʒa:na: nim.pe:n.du.ku,
o.kə ti.ru.gu.le:ni u.pa:jəm a:lo:tʃin.tʃa:nu. jə.kʃi.ni.fai.ləm gu.rin.tʃi
mi:ku te.lu.su.gə.da:?" ə.n:a:du.

vi.rə.dʒu.qi.ki jək.ʃi.ni fai.ləm gu.rin.tʃi te.lu.su. mən.da:rə de:fai:ni.ki
u.t:ə.rə.pu tɛ:l:ə.ga:v:u.n:ə pe.d:ə pər.və.ta:n:i jək.ʃi.ni fai.ləm ga:
vər.ɲin.tʃi tʃe.bu.ta:ru. a: pər.və.təm mi:də.vu.n:ə pra:tʃi:nə
ʃi.va:lə.jəm mu.kʰə.mə.də.pəm də.g:ə.rə, de:və.na:ga:rə.li.pi.lo:
vu.n:ə o.kə ʃi.la: ʃa:sə.nəm vun.di. an.du.lo: , ɛ: a:lə.jəm mun.du.n:ə
ko:ne:tʃi mə.dʒə.bʰa:gəm.lo: ni.rən.tə.rəm ve:gən.ga: ti.ri.ge:su.qi
o.kə.tu.n:ə.di. mən.trəm tən.trə ʃa:s.trə.gna:ni, sa:hi.ti:, ni.sva:rdʰə
pə.ru.du: ə.ji.nə ju.və.ku.du, a: su.qi.lo: prə.ve:ʃin.tʃi ə.k:ə.də
e.du.rə.je: jək.ʃə.ma:jə.nu dʒə.jin.tʃi.nə.tə.ji.te:, a.tə.qi.ki aʃ.tə
si.dʰu.lu:, nə.və.ni.du.lu: lə.bʰis.ta:ji, pə.ra:dʒi.tu.dai.te:
a.k:ə.qi.nun.tʃi nə.rə.kə ka:pəm.lo:ki to:jə bə.du.ta:du, a.ni vu.n:ə.di.
leeg

su.prə.te:ku.qi ma:tə.lo: a.dən.ta: gur.tu te.tʃ:u.ko.ni vi.rə.dʒu.du
bi.k:ə.mu.kʰəm ve:si, "jək.ʃi.ni: fai.ləm gu.rin.tʃi te.li.si ɛ:m la:bʰəm?
pra:na:lə.ku te.gin.tʃi, a: ko:ne:tʃi.lo: du:kə.dəm na: vɛ:l:ə ka:du!"
a.n:a:du.

a: dʒə.va:bu.ku su.prə.te:ku.du nə.vi, "a.kə.dj.ki mi.m:əl.ni
 ve.l:ə.mə.ni tʃe.p:ə.dəm le:du, prə.bʰu: a.nən.tu.də.ne:
 ju.və.ku.də.kə.du ko.t:ə.ga: mə.nə ra:dʒ.ja:ni.ki vətʃa:du. a.tə.du
 a:ra:və.li: pər.vətə pra:n.təm.lo:ni kriʃ.ŋə tʃən.dru.də.ne:
 gu.ru:t:ə.mu.ni vəd:ə mən.trəm fa:s.trai:ni ku:lən.kə.ʃən.ga:
 a.bʰjə.sin.tʃa:də.tə. i.tə.rə vid.jə.lu ku:da: a.tə.dj.ki
 kə.rətə.la:mə.lə.kal:le:nə.tə. a.tə.du mə.nə vətə.ku.lə fre:ʃ.ti in.tə
 a:tidʰ.jəm pon.dæ:ru. a: a.nən.tu.du go.p:ə sa:hə.si a.ni:, e.n:ə
 də.g:ə ne:s.va:r.tə.pə.ru.də.ni prə.dʒə.lu tʃe.p:u.kun.tu.na:ru.

mə.nəm a: a.nən.tu.dj.ni pi.li.pin.tʃi, ra:dʒ.jə kʃe:məm ko:səm jək.ʃi.ŋi
 fa:li.ki ve:l:ə.mə.ni a.du.gu.da:mu. ni.dʰu.lə.to: ti.ri.gi vəs.te:, a.tə.dj
 e.tu bən.ga:ra:ni bə.hə.ma:nən.ga: is.ta:mə.ni tʃe.bu.da:m.
 e:mən.tai:ru?" ə.ni a.dj.ga:du.

a.nən.tu.dj pe:ru vin.tu:ne: u.li.ki pə.dj.nə vi.rə.dʒu.du, o.kə kʃə.ŋəm
 a:lo:tʃin.tʃi, su.prə.ti:ku.du tʃe.p:i.nə da:ni.ki an.gi:kə.rin.tʃa:du.
 mə.ruk.ʃə.ŋə.me: a.nən.tu.di.ki kə.bu.ru ve:l:in.di.

a.nən.tu.du ra:ga:ne: vi.rə.dʒu.du en.to: a.bʰi.ma:nən.ga: ku.fə.lə
 prəf.nə.lu ve:sai:du. tər.vatə, jək.ʃi.ŋi.fai.la:ni gu.rin.tʃi
 tʃe.p:i.nə.dən.ta: frəd:ə.ga: vi.n:ə a.nən.tu.du, " prə.bʰu: mə.nəm
 o.kə.ri gu.rin.tʃi o.kə.ri.ki kʃu.ŋən.ga: te.li.si.nə vjek.tu.ləm. mi: ko:ri.kə
 prə.kai:rəm ne:ni: jək.ʃi.ŋi.fai.la:ni.ki tə.p:əkə ve.lə.ta:nu," a.na:du.

a.n.ə.ma:ʔə prə.ka:rəm a.nən.tu.du o.ka: no.kə su.mu.hu:r.ta:nə
jək.ʃi.ni.ʃa:l.a: ni.ki ve:ʔi mənt.rəm d͡ʒə.pin.t͡ʃi ko: ne: ʔi.lo: di.ga: du.

a.nən.tu.di.ʔo: ba: ʔe: ve: ʔi, ko: ne: ʔi o.d:u.ne: ku:r.t͡ʃu.nə
vi.rə.d͡ʒu.di.ki, ʔʃa:l.a: se: pu gə.di.ʔi.nə tər.va: ʔə, a.nən.tu.du re: ʔim.pu
te: d͡ʒə.s:u.to: prə.ka: ʃis.tu:, ko: ne: ʔi nun.t͡ʃi bə.jə.ʔi.ki.ra: və.dəm
kə.ni.pin.t͡ʃi.n.di. a.tə.du ven.ʔə.ne: a.nən.tu.di də.gə.rə.ku ve: ʔi ʔʃe: ʔi
pə.ʔu.kun.ʔu: a:t.ru.ta.ga:, "a.nən.ta: ni.dʰi do.ri.kin.da:, e: di:?" an.ʔu:
prəʃ.nin.t͡ʃa: du.

a.nən.tu.du mən.də.ha: səm ʔʃe: si, "rən.di:, ʔʃu: pis.ta: nu, mi: ke.la:n.ʔi
prə.ma: dəm kə.lə.gə.du!" a.ni vi.rə.d͡ʒu.di ʔʃe: ʔi pə.ʔu.ko.ni mə.ʔi:
ko: ne: ʔi.lo: di.ga: du. da: ni a.ʔə.du.gu.nə su:r.jə.ki.rə.ŋa:l.a:
prə.ka: ʃis.tu.nə nə.və rət.na:lə gu.ʔə.lu kə.ni.pin.t͡ʃa: ʔi. vi.rə.d͡ʒu.du
mənt.rəm mud.du.di.la: a.ʔi.po: ʔa: du. a.p:u.du a.nən.tu.du
prə.ʃa:n.tən.ga: , " prə.bʰu: ne: nu sa: din.t͡ʃi.nə e: a.mu:l.jə.ma:nə
ni.di.nik.ʃe: pa:l.ni, mi: ko: ri.kə prə.ka: rəm ra:d͡ʒ.jək.ʃe: məm.ko: səm
vi.ni.ʔo: gin.ʔʃe:n.du.ku, e: kʃə.ŋə.me: me: pə.rən.t͡ʃe:s.ta: nu. a.ʔi.te:
di: ni.ki prə.ti.phə.lən.ga:, mi: nun.t͡ʃi na: ku ka: və.lə.sin.di bən.ga: rəm
ma:t.rəm ka: du!" a.n: a: du.

a: ma: ʔə.ku vi.rə.d͡ʒu.du ʔʃa:l.a: a: ʃ.ʔʃər.jə.po: tu:, " mə.re: mi ka: va: li?"
a.ni prəʃ.nin.t͡ʃa: du? mi: ru pu:r.vəm gu.ru.ku.ləm.lo: ʔʃe: si.nə
va:g.da: nəm prə.ka: rəm, nə.n:u mi: prə.da: na: ma:t.ju.di.ga:
ni.jə.min.t͡ʃu.kon.di. a.de: na: ku ka: və.lə.sin.di!" a.n: a: du a.nən.tu.du
gəm.bʰi: rən.ga: .

vi.rə.d͡ʒu.du a: ma: ʔə vin.ʔu: ne: ko.d: i kʃə.ŋa: lu no: ʔi.ma: ʔə ra: ni
va: di.la: vun.di.po: ʔi, tər.va: ʔə ka: ʔə ni: ʔu pə.ʔu.ku.ni vən.ʔi

a.nən.tu.dj pa:da:lu sprə.ʃin.tʃi, "mə.ha:nu.bʰa:va: nu.v:u sa:ma:n.jə
ma:nə.vu.dj.vi ka:vu. i: kʃə.ŋəm nun.tʃʰi: nu.v:ə: na: prə.dʰa:nə
mən.tri.vi! ni: a.nug.jə le:ni.de: ne:ni.kə u:pi.ri sa:təm pi:l.tʃə.nu!"
a.na:du.

be:ta:lu.du i: kə.dʰə tʃe.p:i, "ra:dʒa:, ni.dʰi səm.pa:də.nə.lo:,
vi.rə.dʒu.dj sva:r.dʰəm te:tə te:lə.mə.vu.tu:ne: vun.di. e.tot.tʃi en.to:
vid.ja:dʰi.ku.du:, sa:hə.si: a.ji.nə a.nən.tu.dj prə.vər.tə.ne:
a.vi.ve:kən.ga: kə.nə.bə.du.tu.nə.di. a.tə.du nis.va:r.thə pə.ru.dai.nə
pək.ʃəm.lo: ni.dʰul.ni vi.rə.dʒu.du.ki a.pə.ɡin.tʃi prə.ti.phə.ləm e:mi:
a:ʃin.tʃə.kun.də: ve:ʃi.po:va:li. le:da: sa:din.tʃi.nə ni.dʰu:l:ot kon.tə
ti:su.kot:va:li. a.di: ga:kə i:di: ga:ke, vi.rə.dʒu.du kə.pə.ti, e.tə.du
tʃe:se: va:g.da:na:lə.ku vi.lu.və.le:də.ni e.ri.gi, mən.tri pə.də.vi
ko:rə.dəm a:mə.na: vig.jə.tə ə.ni.pin.tʃu kun.tun.da:? i:
sən.de:ha:lə.ku sə.ma:dʰa:nəm te.li.si ku:da: tʃe.pə.kə po:ja:va:,
ni: tə.lə pə.gi.li po:tun.di!" a.na:du.

da:ni.ki vik.rə.ma:r.ku.du, "a.nən.tu.du mo.də.ti nun.tʃʰi:
ra:dʒjə.kʃe:ma:n:i ko:ri.nə nis.va:r.dʰə.pə.ru.du. an.du.ke: a.tə.du,
bʰa:vi mə.ha:ra:dʒa:nə vi.rə.dʒu.dj.ki gu.ru.ku.ləm.lo: tə.gi.nə
sə.ha:jəm tʃe:ʃa:du. vi.rə.dʒu.du kə.pə.ti, sva:r.dʰə pə.ru.du
ka:və.tʃi:u. ka:ni, ə.pə.ti pə.ri.s.thi.tu:l:ot, prə.dʒə.lə vjə.ti.re:kə.tə,
kʰə.dʒa:na:l:ot da:nəm le:kə.po:və.dəm, po.ru.gu.ra:dʒu dən.də
ja:trə bʰə.jəm, pa:lə.na: vjə.və.ha:ra:l:ot su.prə.ti.ku.dj la:n.ti
al.pəɡ.nu.dj sə.lə.ha:lu vi:tə.ni.ti ka:rə.ŋən.ga: de:sə.rək.ʃə.ŋə.ku
tə.nə.la:n.ti va:di a.və.sə.rəm u:nə.də.nə gə.ti nə.mə.kəm tot.ne:,
a.nən.tu.du mənt.ri pə.də.vi.ni ko:ra:du. i:di a.tə.dj de:sə.bʰa:k.ti.ni,
ra:dʒə.ki:jə pə.riɡ.ja:ta:n:i tʃa:tʃi tʃe.bu.tun.di. i:di go.pə vi.ve:kəm.
a.vi.ve:kəm an.tu: in.du.lo: e: ma:t.rəm le:du!" a.na:du.

ra:ˌd͡ʒu.ku i: vi.dʰən.ga: maʊ.nə.bʰən.gəm kə.lə.ga:ˌne:, be:ˌta:ˌlu.du
 ʃə.vəm.to: sə.ha: ma:ˌjə.maɪ, mə:ˌli: ti.ri.gi tʃe:ˌt̪e.k:a:ˌdu.

Phase-3 Morphological Breakdowns

- 1) Roots are underlined
- 2) After each token, x = Derivational, y = inflectional
- 3) After each token; 1,2,3,4 = prothesis, deletion, epenthesis, gemination respectively (Please Consider only first process marking in case of repeated tokens)

Note: already glossed tokens might not be glossed again if they have the same meaning, Please consider only the first token in case of repeated tokens.

pə:ˌu-vədələ-nix vikrəma:ˌrku-duy tʃe:ˌuy vəd:ə-kuy tirig-e:ˌix2,
 PER-leave-A V-M tree near-to turnback-go-P,

tʃe:ˌu-paɪx nuntʃi ʃəva:ˌn:i-din-tʃix4 bʰud͡ʒa:ˌnə-ve:su-konix,
 tree-on from corpse-N-bringdown-P shoulder-put.on-N,

ep:ə:ˌi-la:-ge:x maʊnən-ga:y sməʃa:ˌna:ˌni-ke:-six2 nədəvə-sa:ga:-duy
 usual-like calm-ADJ-C graveyard-N-towards walk-continue-M.

əp:uˌduy ʃəvəm-lo:-nix be:ˌta:ˌlu-duy, "ra:ˌd͡ʒ-a:y, vidja:ˌdiku-di-vai-nəx nuv:u y,
 Then corpse-inside-N soul-M, "King-oh, education-PE-M-be- you,

bʰi:ˌtə-go:l-pe:x i:y sməʃa:ˌnə-m-lo:x , nɪʃi-ra:ˌtrix ve:ˌləy i-n:iy kəʃta:ˌlə-nuy
 scare-Y-ing this Graveyard-in, dark-night time so.many problems-

sa:h-istu-n:a:v-ənt̪e:x nəm:ə-səkhjəm ka:ˌku-nd̪a:y vun:ə-diy.
 endure-PRC-meaning believe-able without there.

intə-ku:x di:-ni-kix ka:rə-ku-lux, ni:y məntʃi-təna:-n:ix təmə sva:rdhə-m
bythe-way this-for reason-people, your good-nes-N their selfishness

ko:səmy upəjo:g-intʃux kunt-un:əy kutsitəy mənəs-kul-aix vun-da:lix.
for use-PRC [red square] ugly heart-ed-I should-be.

əla:-nʃix va:-l:əy vələ-lo:y tʃik:-iy, ka:rjə-sa:dʰənəx təva:təy ə-vive:-kəmx
Like-that people trap-in trap-ed, work-practice after un-wise

kod:i:y tənə-me:lu-nuy ku:da:y mərə-tʃi-nəx anətud-əne:x juvə-kuq-ix
with his-good-N also forgot-ten AN-named youngster-M-'s

kəthəy tʃe-buta:-nuy, ʃrəməy telijə-kunda:x vinuy." ant-u:y i-la:y
story say-will, exertion know-without listen. that.way this

tʃep:ə-sa:g-æ:-duy pu:r-vəmy mənda:rəkəm-e:y2 de:f-a:n:iy sətki:ru-q-əne:x
tell-continued-M: Formerly MA country-N SA-M-named

ra:dʒuy pəripa:lintʃe:-va:-duy. virədʒ-duy, sətkəru-d-iy ok:ə-ga:n-ok:əx
king rule-ed-M. VI-M, SA-M-'s one-and-only

koqukuy. ətədi-kiy ka:stəy vəjesu-ra:-ga:-ne:x ra:dʒuy, ətən:-iy go:bilu-q-əne:x
Son Him-to little age-come king, him-N GO-M-named

guru-vuy nədi-pe:y gurukula:-ni-kix pəmpin-tʃæ:-duy.
Teacher driven school-N-to Sent-M.

gurukuləm-lo:x mot:əmy pədi-məndiy vidja:rdu-lu-nqe:-va:rux. va:ri-lo:x ok:əy
School-in total ten-members student-P-stay-used.to. them-in one

anaʃu-q-əne:x vidja:rdiy təp:əy migili-nə-va:r-əndəru:x, virədʒu-duy
AN-M-named student except leftover-people-everyone, VI-M

ra:dʒu-kuma:ru-q-əne:x bʰəjə-bʰəktu-lə-to:x kontʃamy endən-ga:y məsile:-va:rux.
king-son-M-as fear-devotion-P-with little left.on behave-them.

ajite:y anantu-duy ma:tramy modəŋ-iy ro:dʒu-ne:y viɾədʒu-di-nix a:dəran-ga:y
 However AN-M only first day-only VI-M-N based-on

pələkərin-tʃiy sne:ha-mx kəlupu-kun:a:-duy. ʃa:nta-nga:x, a:tmi:jan-ga:x
 Greet-ed friendship include-M. peaceful-ly, intimate-ly

pravərt-intʃ-e:y anantu-duy viɾədʒu-di-kiy ku:da:y natʃa-ʃam-to:x va:riy sne:ha-mx
 behave-used.to AN-M VI-M-to also liked-so Thier friendship

dinə-dinəx pravərdəma:na-mx ka:-sa:gin-diy.
 day-by-day emergence continue-PAST.

arte:y, viɾədʒu-di-lo:x tənuy ra:dʒə-kuma:ru-dənən:əx3 ahənka:ra:-ni-kix
 However, VI-M-in himself king-son-being arrogance-to

mu:rkʰə-tvəmx ku:da:y to:duy: ka:vədəm-to:x, anəntu-diy mi:dəy ap:uq-əp:uqux
 Cruel-ty Also accompany being-with, AN-M-him on then-then

adhika:rə-mx tʃələ:jintʃ-e:-va:-duy. əjinə-p:ətik-i:x anəntu-duy ko:pəmy
 Authority rule-M-ed. Even-then AN-M anger

tetʃ:u-ko:-kunda:x viɾədʒu-diy pəʃay mitrə-bʰa:va:-n:ix prədərʃ-intʃe:-va:-duy.
 get-not VI-M towards friendship-feeling-N show-ed-M.

viɾədʒu-di-kix guruvuy3 tʃep:-e:y pa:ʰa:-luy okə-ntəʔəx tələ-ke-k:e:vix ka:duy. arte:y
 VI-M-to teacher tell-ing lesson-PL first-glance head-to-get do.not. But

atə-duy guruvuy dəq:əre:y e:mi:y ma:ʔla:də-kəx, ti:rikəy səməja:-l:o:x anəntu-di-nix
 he teacher near nothing talk-not, relaxation time-in AN-M-N

ve:dʰintʃe:-va:-dux. anəntu-duy e:-ma:trəmx visuguy tʃenda-kunda:x pa:ʰja:-mʃəmx
 Irritate-him. AN-M not-at.all bore getting-A lesson-part

viɾədʒu-di-kix gra:hm-əj:e:-la:x okəti-kix na:luguy sa:r-luy bʰo:dintʃ-e:y va:-duy.
 VI-M-to Understand-able-ly one-for four time-PL teach M-P.

e: vidhən-ga:x viredʒu-duy tʃəduvu-lo:x ka:stəy tʃuruku-tənəm

This way-in VI-M studies-in little active-ty

pundʒuko:-ga:ne:y, guruvuy go:bilu-duy da:n:iy gamən-intʃiy, atə-di-kix məri-ntəx

Recovered-as.soon Teacher GO-M about notice-ed, him-to some-more

pro:tsa:hə-dʒənəkən-ga:x vundə-dəmx ko:səmy, ədəpa:-dədəpa:x

Encourage-ment-as To.be-there for, once-once

prəfni-ntʃətəmy pra:rəmbʰi-ntʃa:-dux. Mo:təy modəti-sa:riy guruvuy prəsintʃə-ga:ne:x

question-ing start-PC-M. The first-time teacher questioned-immediately

viredʒu-duy, anəntu-di-to:x, "anənt-a:y e:y ro:dʒuy guruvu-ga:ruy nən:uy

VI-M, AN-M-with, AN this day teacher-(with respect) me

prəsintʃa:r-ənte:x, a:y ghənətəy anta:y ni:d-e:y. ni:y me:luy en:ə-ti-ki:x mərtʃi-po:-nux.

Questioned-means, that credit all yours. Your help never forget-I.wont

ne:nuy ra:dʒu-nəvə-ga:ne:x nin:uy na:y prədʰa:nəy məntri-niy tʃe:su-kunʃa:nux" an:a:-du.y

I king-become-immediate you my main minister-N make-will!" told-M.

viredʒu-diy ma:te-kux anəntu-duy tʃa:-la:x santo:f-intʃa:-dux. go:bilu-duy ku:da:y a:y

VI-M-'s word-to AN-M so.much happy-felt-M. GO-M also that

sənətəy vin-iy tʃa:la:x a:nən-din-tʃix, viredʒu-di-nix mərintə-ga:x mətʃi:u-kun-tu:y,

thing listen-ed so.much happy-felt. VI-M-N some-more praise-ing,

"na:jən-a:x, məniʃi-nix pəfʊ-tvəmx nuntʃiy ve:ruy tʃe:s-e:x ut:əməy gənə:l-o:x

"Dear.boy, human-N animal-ism from differentiate do-that best quality-PL-in

krutəgnə-təx okətʃiy! nuv:uy anəntu-diy pətʃəy tʃa:la:y uda:tən-ga:y

Thank-fulnes one! You AN-M-'s side so.much noble-ly

prəvərt-in-tʃæ:-vuy. e: ro:dʒuy nuv:uy tʃe:si-nəx va:gda:n-a:-n:ix kələ-lo:x ku:da:y

Behave-ed. This day you did promise-N dream-in als

vismərin-tʃə-kundə:x nilə-be:t-u-ko:x" an-iy hitəvuy pəlik-æ:-duy. viredʒu-duy

forget-do.not stand-make.it" That benevolence said-M. VI-M

ala:-ge:-nə-n:ət:ux təl-a:qin-tʃæ:-dux.

okay-like

head-noded-M.

arte:y, a:y tərva:-təy dʒərig-in-diy ma:trəmy ve:ruy. ətə-duy krəme:-pi:x tʃadu-vu-lo:x

But, then after happen-ed different. that-M Gradual-ly studies-in

kontəy ra:-nɪstu:y, na:-na:-tʃik-i:x ahənka:rə-mx pentʃu-ko-nix, anəntu-dɪ-niy nɪrlakʃə-my

little excel-ing, day-by-day pride grow-PAST, AN-M-N Neglect

tʃe:jə-dəmx pra:rəm-bʰin-tʃæduy. al-a:y kontəy ka:lə-my gəd-i-tʃiy, id:ə-riy

do-PC

Start-ed-M.

Like

little

time pass-PAST,

both-'s

vidja:-bʰja:sə-mx mugimpu-kux vatʃe:-na:-tʃi-kix, viredʒu-duy tənə va:gda:na:-n:ix

education

ending-to

com-ing-day,

VI-M

his

promise

Pu:rti-ga:x maritʃi-nətlux andər-iki:y telisi-po:jɪn-dix.

complete-ly forgot-ten-like everyone know-got-to.

anəntu-duy gurukuləm-lo:x tənəy vidja:-bʰja:sə-mx mugi-jə-ga:-ne:x, guruvu

AN-M

school-in

his

education

complete-when, teacher

go:bilu-q-ito:x, "sva:m-i:y! na:k-inka:x vidja:y truʃnəy ti:rə-le:-dux. tēməruy

GO-M-with,

"Swami!

me-yet

education craving over-not.

You

anumət-ist-e:x, a:ra:vəl-iy: pərvətəy pa:da:-ləy vəd:ənəy vu-n:əy

permission-give-if

Aravali

mountain

foot-PL

near

there

krɪʃnətʃəndrələ-va:-riy gurukuləm-lo:x kon:-e:ɭ:uy vidja:-bʰja:sə-mx tʃe:j-a:-lənix

KR-'s

School-in

some-years education

do-want.to

have.

vundiy. a:y tərva:təy avəsərəm-ənɪpɪst-e:x, viredʒu-dɪ-to:y ətə-duy na:-to:x

Then

after

necessary-if,

VI-M-with

he

to-me

tʃe:s-inəy vɪgda:-nəmx gurɪn-tʃiy ma:tl-a:də-ta:-nux." an:-a:-duy.

Did promise about talk-will-I," said-he

go: bilu-duy, anəntu-duy ko: ri-nəy da: ni-kix sənto: sən-ga: x, "a: məhəni: -ju-dix

GO-M, AN-M request it-to happy-ly, "that great-person

dəg: ərəy ʃisjə-rikə-mx tʃe: -se: x pəripu: rŋəm-aɪnəx ərehətəy. ni: -kundix. vel: i-ra: x

near Apprenticeship do-that complete-ly qualification you-have. Go-come

na: jən-a: y, ʃubhə-sjəx ʃi: ghəmy ant-u: y a: ʃi: rvəd-in-tʃix pəmpin-tʃa: -d-uy.

oh boy, happy-ly fast-ly!" say-ing blessing-gave sent-M.

a: y tərva: -təy, virədʒu-duy ku: da: y guruy dakʃinəy tʃel: in-tʃiy, ra: dʒə-dʰa: ni-kix

Then after, VI-M also teacher fees pay-ing, capital-to

tirig-iy vel: a: -duy. nem: ədi-ga: y a: ruy səmvətsəra: -luy gədi-tʃæ: -jix. virədʒu-di-kix

back go-PAST. Slow-ly six year-PL passed-have. VI-M-to

pəʃa: bʰise: kəmy dʒərigi-ndiy. atə-duy ra: dʒə-vu-tu: -nex: , tənə-kux pu: rti: y

coronation happen-P. He reign-ing-while, him-to complete

anuku: -lən-ga: x prəvərtin-tʃe: x suprəti: ku-də-ne: -va: -di-nix tənəy

compatible-ly behave-ing SU-named-N his

prədʰa: nə-sələha: -da: ru-di-ga: x nijə-mintʃu-kun: a: -duy. pə: lə-na: y

chief-suggestor-as hire-ed-M. Ruling

vjəvəha: r-a: -l: o: x, i: y prədʰa: n-əy sələha: -da: rux ma: təy ve: də-va: kjə-nga: x

affairs-in, this chief suggestor word Bibilical-ly

tʃel: ə-dəmx pra: rəmbʰin-tʃi-ndiy.

validation start-PAST.

suprəti: ku-duy, ra: dʒ-a: y kəli-six vinu: tənə-pəripa: -lənəx pə: ri-təx, pəripa: lənə-lo: x

SU-M, king together innovativ-governance name-in.the. Ruling-in

an-e: kəy ma: rpu-lu: y, nənskərəŋə-lu: y prəve: ʃə-peʃa: -ruy. indu-vəl: əx prədʒə-luy

various change-PL, reform-PL introduce-PAST. Because-of.this people

le:ni-po:nix ajo:məj-a:vəsthə-lo:x pəq-iy, təmə-kux aʈu-vəntxi dur-əvəsthəx
not.there-gone confusion-in fall, them-to like-that Bad-condition

kəlig-intʃi-nəx ra:dʒuy pətʌy² ti:vɾə-maɪ-nəx əj-istə-təx kənə-bərətʃəx sa:ga:-ruy.
Cause-ing king towards too-much dis-like-ness show-to continue-PC.

ide:y u:tən-ga:x tʃe:su-ko-niy poruguy ra:dʒuy, virədʒu-diy ra:dʒ-jəm-paɪx
This chance-like made neighbour king, VI-'s Kingdom-on

dənd-et:a:l-ənukun-ʈun:a:-də-nix gu:da:tʃa:ru-lə-vəl:əx virədʒu-di-kix telis-indiy.
Invade-ing Think-ing spy-PL-through VI-M-to know-got.to.

virədʒu-duy ka:stəy kənga:ru-pədiy, suprəte:ku-di-niy səmprə-din-tʃæ:-duy.
VI-M little tensed-felt, SU-M-N contact-ed.

suprəti:ku-duy te:li-g:a:x, "bʰəjə-my endukuy, pɾəbʰ-u:y! mənəmy hetʃu-ve:tə-nəmx
SU-M easily, "fear why, Lord! We increment

me:dəy mərintəy məndi-nix sain-jəm-lo:x tʃe:rtʃ-u-konix, mənəm-e:x mundu-ga:x
On some-more people-N army-in join-and, we-only first-ly

porugu-ra:dʒ-ux mi:dəy dənd-et:u-da:mx. a:y ra:dʒ-jəmy ku:d-a:y
Neighbour-king on invade-lets. That kingdom also

mənə-vəsə-maɪ-tə:x, təmə-riy ki:rtiy pratifʰə-luy nəlu-difa:-la:y mərin-təx
our-control-if, your fame reputation-PL four-side-PL little-more

inuməd-ista:-jix!" ən:a-duy.

spread-will said-M.

"nuv:uy tʃep:-e:-di:-dɪ:y tʃɪtʃikə-lo:x mugi-ste:y pəni-ka:dux. mənəy kʰədʒa:na:-lo:x
"you told tip-in finish work-not. Our treasure-in

antə-ga:x nilvə-dəb:u le:d-ənix, ni:kuy telijə-ni-da:x?" ən:-a-duy.
that-much stagnate-money not-there, you know-don't?" said-he.

da:ni-kix suprəte:ku-duy nəv:-iy, "mənəy kʰədʒa:na:y nimpe:-ndu-kux, okəy
For-that SU-M laughed, "our treasure filling-for, one

tirugu-le:nix upa:jə-my a:lo:-tʃin-tʃa:-nuy. jəkʃiniʃaɪləmy gurin-tʃij mi:-kuy
 turn-do.not idea thought-I. Yakshinisailam about you

telusu-gəda:x?" ən:a:-duy.
 know-right?" said he.

viredʒu-di-kiy jəkʃiniy ʃaɪləmy gurin-tʃij telus-uy. mənda:rəy de:ʃa:-ni-kix
ut:ərə-puy
 VI-M-to Yakshinisailam about know. Mandhara country-'s North-side

el:ə-ga:-vun:əx ped:əy pərvət-a:-n:ix jəkʃiniy ʃaɪləmy ga:y vərɳin-tʃix
tʃe-bu-ta:-rux.
 white-colored big mountain-N Yakshinisailam-as describe say-will.

a:y pərvətə-my mi:də-vun:əx pra:tʃi:-nəx ʃiva:-ləjəmx mukʰəm-ədəpəmx dæg:ərəy,
 That mountain top-located old shiva-temple Face-atrium near,

de:vəna:ga:r-əlipi-lo:x vun:əy okəy ʃila:y ʃa:sənə-mx vundiy. andu-lo:x , e:y
a:ləjə-mx
 devangara-'s'-script-in located one sculpture inscription is-there. That-in, this temple

mund-un:əx ko:ne:t-ix mədʰjə-bʰa:gəm-lo:x ni-rəntərə-mx ve:gən-ga:y tiri-ge:-sudix
 front-located lake centre-part-in constant-ly Fast-ly moving-typhoon

okət-un:ədix. məntərəmy təntərəy ʃa:stərə-gna:n-ix, sa:hi-ti:x,
 one-there. Mantra-thanthra science-known, adventurer,

ni-sva:rdʰə-x pəru-du:y əji-nəy juvə-ku-duy, a:y sud-i-lo:x
 Non-selfish person like youngster, that typhoon-in

prəve:ʃ-in-tʃix ək:ədəy ədure-j:e:x jəkʃəma:jə-nuy dʒəj-intʃi-nətəji-te:x,
 enter enter-and there against Yaksha's-magic win-if-he,

atə-di-kix aʃtəy sidʰ:u-lu:y, nəvə-nidu-lu:x ləbʰi-sta:-jix,
 him-to eight- nine-treasures win-will.

pəra:dʒi-tu-q-arte:x ak:ədi-nuntʃix nərə-kəy ka:pəm-lo:-kix

Loose-s-then from there hell coop-into

to:jəy bədu-ta:-dux, aniy vun:ə-dix.

push falls, like-that there-its.

suprəte:ku-dij ma:tə-lo:x ad-ənta:x gurtuy tetʃ:u-ko-niy

SU-M-'s words-in this-all remind bring-to

virədʒu-duy bik:ə-muk^həmx ve:s-iy, "jəkʃini:y ʃaɪləmy gurintʃiy

VI-M sad-face put-and, "Yakshinisailam about know

telis-iy e:my la:b^hə-my? pra:na:-lə-kuy tegintʃ-iy, a:y ko:ne:ʃi-lo:x

what use? Life-'s risk-at, That lake-into

du:kə-dəmx na:y vəl:əy ka:duy!" an:a:-duy.

jump-ing I able not!" said-he.

a:y dʒəva:bu-kux suprəte:ku-duy nəv:iy,

That answer SU-M laugh-ed,

"ak:ədi-kix mim:ə-lniy vel:ə-mən-ix tʃep:ə-dəmx le:duy,

"there-to yourself go-to tell-ing not,

prəb^h-u:y! anəntu-də-ne:x juvə-ku-q-okə-dux kot:ə-ga:x mənəy

Lord! AN-M-named youngster-one new-ly our

ra:dʒja:-ni-kix vətʃa:-duy. atə-duy a:ra:vəl-i:y pərvətəy

kingdom-to came. He Aravali mountain

pra:ntəm-lo:-nix kriʃnəy tʃəndru-də-ne:x guru:-t:əmu-nix

area-in KR-M-named teacher-'s-best

vəd:əy məntremy ʃa:stra:-niy ku:lən-kəʃən-ga:x

Near Mantra studies-N thorough-ly

abʰjəsin-tʃaː-dəʔəx. itərey vidʒə-luy kuːdaːy atə-dikix

study-PAST-itseems. Other studies also him-to

kəɾətəlaː-mələkaː-ləːn-əʔəx. atəduy mənəy vətə-ku-ləx

Easy-only-it.seems. He our trader-PL-in

ʃreːʃt-iy intəy aːtidʰjə-mx pond-æː-rux. aːy anəntu-duy

great home-at hospitali-ty got. That AN-M

gopːəy saːhəs-ix an-iːy, enːəy dəgːəy neː-svaːrtə-pəru-də-nix

great adventurer that,

prədʒə-luy tʃeppːu-kun-ʔunːaː-rux.

People Tell-ing-all.

mənəmy aːy anəntu-di-nix pili-pin-tʃix, raːdʒjəy kseːməmy

We that AN-M-N call-and, Country's protection

koːsəmy jəkʃiniy ʃaili-kix veləmənix adugu-daːm-ux. nidʰu-lə-toːx

for Yakshinisailam-to Go-to ask-will-we. Treasure-with

tiriq-iy vət-eːy, atə-diy eːtːuy bəŋgaː-raːnːiy bəhəmaːnə-ŋaːx

return back, his height gold-N, Prize-like

istaː-m-ənix tʃeb-u-daːmx. eːm-əntaː-rux?" əniy adigaː-duy.

give-to tell-will-we. What-do-you-say?" like-this questioned-he.

anəntu-diy peːruy vin-ʔuː-neːy ulikːiy pədi-nəx virədʒu-duy,

AN-M-'s name listenning shock fell VI-M

okːəy kʃəŋə-my aːloː-tʃin-tʃiy, suprətəː-ku-duy tʃepː-i-nəy

one minute thought, SU-M said-he

da:-ni-kiy angi:kər-intʃa:-dux. mərü-kʃnəm-e:x anəntu-di-kiy kəburuy vel:-in-diy.
that-to said-yes. Next-moment-only AN-M-to message went.

anəntu-duy ra:-ga:-ne:x virədʒu-duy ento:y abhima:nə-nga:x
AN-M arrival-upon VI-M so.much fan-as.a
kufələy prəfnə-luy ve:sa:-duy. tərva:t-əy, jəkʃinjafɪ-la:-n:ix4
safety question-PL asked. After.that, Yakshnisailam-N

gurintʃiy tʃep:-inə-dənta:x4 [rəd:ə-ga:y vi-n:əy anəntu-duy,
about say-PAST-everything carefully heard AN-M,

"prəb^h-u:y! mənəmy okə-riy gurintʃiy okə-ri-kix kʃun:ən-ga:x
"Lord! We one about one complete-ly

telisi-nəx vjəktu-ləmx. mi:y ko:rikəy prəka:rə-mx ne:n-i:x
known persons. Your wish according I

jəkʃinjafɪl-a:-nikix təp:əkəy veləta:-nux," an:a:-duy.
Yakshnisailam-N-to compulsory go-will." said-he.

an:ə-ma:təx prəka:rə-mx anəntu-duy oka:-nokəx su-muhu:rt-a:nəx
Said-word according AN-M one-of-the auspicious-time-in

jəkʃinjafɪl-a:-nikix ve:-li:y məntremy dʒəpin-tʃiy ko:ne:t-i-lo:y di-ga:-duy.
Yakshnisailam-N-to Went Mantra chant-ed Lake-into entered

anəntu-di-to:x ba:tə:y ve:-li:y, ko:ne:t-i-y od:un-e:x ku:rtʃu-n:əy
AN-M-with accompany went, Lake-'s shore-on sitting

virədʒu-di-kiy, tʃa:la:x se:p-uy gədi-tʃi-nəx tərva:təy, anəntu-duy
VI-M-to So.much time elapsed after, AN-M

re:t-im-puy te:dʒəs:u-to:x prəka:fi-stu:y, ko:ne:t-i-y nun-tʃiy
double shine-with shine-ing, Lake from out-coming

bəjətik-i-ra:və-dəmx kəni-pin-tʃin-dix. atə-duy ventə-ne:x

appear-PAST. He immediately

anəntu-diy dəg:ərə-kuy vel:-iy tfej:iy pət:u-kun-tu:x atruta-ga:y,

AN-M-to closer went hand hold-ing anxiety-with

"anənt-a:y! nid^{hi}y dorikin-da:x, e:di:y?" ant-u:y prəfni-ntʃa:-dux.

"AN! Treasure found, where?" like-that questioned.

anəntu-duy məndəha:sə-mx tfe:s-iy, "rən-di:x, tʃu:p-ista:-nux,

AN-M laugh-ed did, "come, show-will,

mi:k-ela:n-tix prəma:də-mx kələgə-dux!" aniy virədʒu-diy tfej:iy

you-no.kind trouble happen-wont!" That VI-M's hand

pət:u-kon-ix məl:iy kone:t-ilo:y diga:-duy. da:niy aʃ:ə-dugu-nəy

catch-PAST again lake-inside Entered. Its complete-below

su:rjə-kirəŋa:-l:a:x prəka:ʃi-stu-n:əx nəvəy rətna:-ləy gut:ə-luy

sun-rays-like shine-ing nine gem-s' hills

kənip-intʃa:-jix. virədʒu-duy məntremy muddu-di-la:x aji-po:ja:-dux.

appear-PAST. VI-M only became-PAST.

ap:uɖuy anəntu-duy prəʃa:ntən-ga:x, "prəb^h-u:y! ne:nuy

Then AN-M peacefully, "Lord! I

sa:di-ntʃi-nə e:x amu:ljə-maɪ-nəx nidi-nikʃe:-pa:l-nix, mə:y ko:ri-kəx

winnings these value-able treasure-PL-N, Your wish

prəka:rə-mx ra:dʒjə-kʃe:məm-ko:səmx vinijo:gin-tʃe:n-du-kux, e:y

according-to kingdom-safe-for use-to, this

kʃəŋə-me:x mi:y pərəm-tʃe:sta:-nux. ajite:y di:ni-kix prəti-phələn-ga:x,

moment your make-it-yours. However this-for return-in,

mi:y nuntʃiy na:kuy ka:vələ-sindix bəŋga:rə-my ma:tremy ka:duy!" an:a:-duy.

you from me-to want-ed gold only not!" told-M.

a:y ma:tə-kuy virədʒu-duy tʃa:l-a:y a:tʃərjə-po:-tu:y,

That word-PL VI-M so.much astonish-ment-with,

"mər-e:m-ix ka:va:l-iy?" aniy prəfnin-tʃa:-duy mi:ruy pu:rvə-my

"then-what want?" That question-ed-M? You past

gurukuləm-lo:x tʃe:si-nəy va:gda:nə-my prəka:rə-my, nən:uy mi:y

school-in did promise according, Me your

prəda:-na:-ma:tju-dj-ga:x nijəmin-tʃu-kondix. ade:y na:-kux ka:vələ-sin-dix!"

Chief-minister-like appoint-me. Thats me-for want-ed!"

an:a-duy anəntu-duy gəmbʰi:-rən-ga:x.

said-M AN-M serious-ly.

virədʒu-duy a:y ma:tə yvin-tu:-ne:y kod:iy kʃəŋa:-luy

VI-M that word listening-while some second-PL

no:ti-ma:təx ra:-niy va:-dj-la:x vun-dj-po:-jix, təva:-təy ka:-l:əx ni:l:uy

mouth-in-word come-not person-like Remain-ed, after eye-PL water

pe:t-u-ku-niy vən-giy anəntu-diy pa:da:-luy sprəf-intʃix,

keep-ing bended AN-M-'s leg-PL touch-ed,

"məha:-nu-bʰa:va:x! nuv:uy sa:ma:nj-əx ma:nəvu-dj-viy ka:vuy. i:y

"Great-person! You normal person not. This

kʃəŋəmy nuntʃi:y nuv:-e:y na:y prədʰa:-nəx məntri-vix! ni:y

moment from you-only my chief minister! Your

anugnəy le:ni-de:x ne:n-ikəx u:piriy saitəmy pi:l-tʃə-nux!" an:a-duy.

order there-not i-anymore breath even breathe-won't!" said-M.

be.ta:lu-duy i:y kədʰəy tʃe-p:iy, "ra:dʒ-a:x, nidʰiy səmpa:-dəne-lo:x,

order there-not i-anymore breath even breathe-won't!" said-M.

virədʒu-diy sva:rdʰə-mx te:təy tel:əm-əvutu:-ne:x vundiy.

VI-M-'s selfishness

there-is.

eʈo:-tʃi:x ent-o:x vidj-a:dhiku-du:x, sa:həs-ix: ajinəy anəntu-diy

However so.much educate-most-M, adventurer who.is AN-M-'s

prəvərtə-ne:x a-vive:kə-nga:x kənəbədu-tun:ə-dix. atəduy

Behaviour-only Un-wise-ly seen-being. He

ni-sva:rtʰəx pəru-daɪ-nəx pəkʂəm-lo:x nidʰul-nix virədʒu-du-kiy

non-selfish person-even.if time-in treasure-PL-N VI-M-to

ap:əgin-tʃiy prəti-pʰələmx e:mi:y a:ʃin-tʃə-kun-da:x vel:i-po:-va:-lix.

give-and result nothing expect-without go away-should.

le:-da:x sa:diɪn-tʃi-nəx nidʰu-l:o:x kontəy ti:suko:-va:-lix. adi:y

Or achieve-PAST treasure-in some take-should. That

ga:kəy idi:y ga:key, virədʒu-dux kəpət-iy, etə-duy tʃe:s-e:x va:gda:n-a:lə-kux

even.not this even.not, VI-M hypocrite He do-ing promise-PL-for

viluvə-lə:d-ənix erig-iy, məntriy pədəviy ko:rə-dəmx a:mə-n:a:x vignə-təy

value-not-there know-PC, Minister post wish-PC any wise-only

ənipin-tʃuy kunʈu-nda:y? i:y sənde:-ha:-ləkux səma:dʰa:-nəmx

seem-PRC does-it? These doubt-PL-for answer

telis-ix ku:da:y tʃep:ə-kəx po:ja:-vay:, ni:y tələy pəgil-iy po:-tun-dix!" an:a:-duy.

know also tell-don't don't-is-you, Your head break will!" said-M.

da:nikiy vikrəma:rku-duy, "anəntu-duy modətiy nuntʃi-i:y

This-for VI-M, "AN-M first from

ra:dʒjə-kʂe:ma:-n:ix ko:riɪn-əx ni-sva:rdʰə-pəru-dux. anduk-e:y atəduy,

kingdom-well.being-N wish-PAST A-selfish fellow-M. That's-why he,

bʰa:viy məha:-ra:dʒ-aɪnəx virədʒu-di-kiy gurukuləm-lo:x təginəy

future king- VI-M-to Shool-in appropriate

səha:jə-mx tʃe:ʃa:-duy. virədʒu-duy kəpət-iy, sva:rdʰəy pəru-du

help do-PAST-M. VI-M hypocrite, selfish fellow

ka:və-tʃi:ux. ka:niy, əp:əʃiy pəristʰi-tu-l:o:x, prədʒə-ləy vjətire:kə-təy,
Might.be. But, then-by situation-PL-in, people-'s opposition,

kʰədʒa:-na:-lo:x da:nəmx le:kə-po:və-dəmx, porugu-ra:dʒux
treasure-in money not-there, Neighbour-king

dəndəy ja:trey bʰəjə-mx, pa:lən-a:x vjəvəha:-ra:-l:o:x suprəti:ku-diy
invasion fear, ruling issues-PL-in SU-M-'s

la:nʃiy alpə-gnuɖ-ix sələha:-luy vi:-tən:i-tix ka:rəŋə-nga:x
like suggestion-PL this-all due-to

de:sə-rəkʃə-ŋə-ku tənə-la:nʃ-i va:-di avəsərem un:ə-də-n:ə
country-'s-protection him-like Person-'s need there-is

gəʃiy nəm:əkəmx to:-ne:x, anəntuɖuy məntriy pədəvən-ix
strong belief with-only, AN-M minister post-for

ko:r-a:-dux. idiy atə-diy de:sə-bʰa:kti-nix, ra:dʒə-ki:-jəx
wish-PAST. This his Country-devotion-N

pəri-gna:-ta:-n:i:x tʃa:t-iy tʃebu-tu-ndiy. idiy gop:əy vive:-kəmx.
political knowledge-N tell-PRC. This great discretion. A-discretion

a-vive:k-əmx anʃ-u:y indu-lo:y e:y ma:tremy le:ɖuy!" an:a:ɖuy.
like this-in A-there!" said-M.

ra:dʒu-kux i:y vidʰən-ga:x maʊnə-bʰəŋgəmx kələ-ga:-ne:y,
King-for this way-in silence-break as.soon.as,

be:ta:lu-duy ʃəvəm-to:x səh-a:x ma:jəm-aɪy, məl:-i:x tiri-gix tʃet:e-k:a:-dux.
soul-M deadbody-with also disappear-PC, again returned tree-climb-PAST.

APPENDIX FOR GLOSSING

A - Antonym

PL - plural

AN- Ananthudu(person name)

E- his/her ('s)

V- Vikramarkudu

N- first person

M- male

PAST- past-tense

PRC- present continuous tense

PC- Past continuous

PER- Perseverance

SU- Suputhra

KR- Krishna Chadhra

VI- Virajudu (name of the prince)

MA- Mandhakarama (name of the kingdom)

SA- Sathkirudu(name of the king)

GO- Gobiludu(name of teacher)

C - Continuous